

V?c C-124/07

J.C.M. Beheer BV

v.

Staatssecretaris van Financiën

(žádost o rozhodnutí o p?edb?žné otázce podaná Hoge Raad der Nederlanden)

„Šestá sm?rnice o DPH – Poskytování služeb souvisejících s pojiš?ovacími operacemi –
Pojiš?ovací maklé?i a pojiš?ovací agenti“

Shrnutí rozsudku

*Da?ová ustanovení – Harmonizace právních p?edpis? – Dan? z obratu – Spole?ný systém dan? z
p?ídané hodnoty – Osvobození od dan? stanovená v šesté sm?rnici*

[Sm?rnice Rady 77/388, ?l. 13 ?ást B písm. a)]

?lánek 13 ?ást B písm. a) šesté sm?rnice 77/388 o harmonizaci právních p?edpis? ?lenských stát? týkajících se daní z obratu musí být vykládán v tom smyslu, že okolnost, že pojiš?ovací maklé? ?i pojiš?ovací agent nemá se smluvními stranami pojistné nebo zajiš?ovací smlouvy, na jejímž uzav?ení se podílí, p?ímý vztah, ale má s nimi pouze nep?ímý vztah prost?ednictvím jiné osoby povinné k dani, která má sama p?ímý vztah s jednou z t?chto smluvních stran a se kterou je tento pojiš?ovací maklé? ?i tento pojiš?ovací agent vázán smluvn?, nebrání tomu, aby pln?ní poskytnuté tímto pojiš?ovacím maklé?em ?i pojiš?ovacím agentem bylo na základ? uvedeného ustanovení osvobozeno od dan? z p?ídané hodnoty.

(viz bod 29 a výrok)

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

3. dubna 2008(*)

„Šestá sm?rnice o DPH – Poskytování služeb souvisejících s pojiš?ovacími operacemi –
Pojiš?ovací maklé?i a pojiš?ovací agenti“

Ve v?ci C?124/07,

jejímž p?edm?tem je žádost o rozhodnutí o p?edb?žné otázce na základ? ?lánku 234 ES, podaná rozhodnutím Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) ze dne 9. února 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 2. b?ezna 2007, v ?ízení

J.C.M. Beheer BV

proti

Staatssecretaris van Financiën,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič a E. Levits (zpravodaj), soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. ledna 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za nizozemskou vládu C. Wissels a M. de Mol, jako zmocněnkyni,
- za vládu Spojeného království Z. Bryanston-Cross a P. Harrisem, jako zmocněnci,
- za Komisi Evropských společenství R. Lyalem, A. Weimarem a W. Roelsem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout vč bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daní z přidané hodnoty: jednotný základ daní (Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23, dále jen „šestá směrnice“).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi J.C.M. Beheer BV, společností podle nizozemského práva, a Staatssecretaris van Financiën ve věci dodatečného vyměření daní z obratu, které podléhala, za období od 1. ledna 1997 do 31. prosince 1998 ve výši 55 561 NLG (25 244 eur).

Právní rámec

Šestá směrnice

3 Na základě čl. 2 odst. 1 šesté směrnice je předmětem daní z přidané hodnoty (dále jen „DPH“) dodání zboží nebo poskytování služeb za protiplnění uskutečněné v tuzemsku osobou povinnou k dani, která jedná jako taková.

4 Článek 13 šesté směrnice, nazvaný „Osvobození od daní v tuzemsku“, stanoví:

„[...]

B. Ostatní případy osvobození

Aniž jsou dotčeny jiné předpisy Společenství, osvobodí členské země od daně následující plnění, a to za podmínek, které samy stanoví k zajištění správného a jednoznačného uplatnění těchto osvobození a k zamezení jakýchkoli daňových úniků, vyhýbání se daňovým povinnostem či zneužití daňového režimu:

a) pojišťovací a zajišťovací operace včetně souvisejících služeb poskytovaných pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty;

[...]

Vnitrostátní právní předpisy

5 Článek 1 zákona o dani z obrátu z roku 1968 (Wet op de omzetbelasting 1968, dále jen „Wet OB 1968“), ve svém znění použitelném na spor v původním řízení, zní následovně:

„Daň nazvaná ‚daň z obrátu‘ se vybírá z:

a. dodání zboží nebo poskytování služeb, která v Nizozemsku uskuteční podnikatelé v rámci svého podniku;

[...]

6 Článek 11 odst. 1 písm. k) Wet OB 1968, který provádí čl. 13 část B písm. a) šesté směrnice do nizozemského právního řádu, stanoví:

„1. S výhradou podmínek, které musejí být stanoveny vyhláškou, jsou od daně osvobozeny:

[...]

k. pojišťovací operace a služby poskytované pojišťovacími agenty;

[...]

Spor v původním řízení a předběžná otázka

7 Žalobkyně v původním řízení jedná jako delegovaný zástupce VDL Polisassuradeuren BV (dále jen „VDL“), která je společností podle nizozemského práva, jež sama vykonává funkce pojišťovacího makléře a pojišťovacího agenta.

8 VDL jedná jednak jako zprostředkovatel při uzavírání pojistných smluv, a jednak jako „zplnomocněný zástupce“ pro některé pojišťovny. Z tohoto důvodu VDL samostatně uzavírá pojistné smlouvy jménem těchto pojišťoven.

9 Úkoly, které vykonává žalobkyně ve věci v původním řízení jménem a na účet VDL, se týkají uzavírání pojistných smluv, zpracovávání převodů pojistek, vystavování takových pojistek, úhrady provizí a poskytování informací pojišťovně a majitelům pojistek. Krom toho z vlastní iniciativy nezávisle navrhuje a uzavírá nová pojištění.

10 Na základě smlouvy zavazující VDL a žalobkyni ve věci v původním řízení tato poslední uvedená získává od VDL za plnění, která jí poskytuje, odměnu rovnající se 80 % provize

zaplacené společnosti VDL za uzavření pojistné smlouvy. V případě předčasného ukončení takové smlouvy musí část odměny, která jí byla zaplacená, vrátit poměrně v závislosti na období, které zbývá do původně stanoveného okamžiku uplynutí platnosti smlouvy.

11 Za období od 1. ledna 1997 do 31. prosince 1998 byla žalobkyně v původním řízení dodatečně uložena daň z obrátu ve výši 55 561 NLG (25 244 eur).

12 V návaznosti na neúspěšnou stížnost a zamítnutí odvolání, které podala u Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, z důvodu, že nemůže uplatňovat osvobození stanovené v čl. 11 odst. 1 písm. k) Wet OB 1968, podala žalobkyně v původním řízení u předkládajícího soudu kasační opravný prostředek.

13 Jelikož měl Hoge Raad der Nederlanden za to, že řešení sporu, který mu je předložen, vyžaduje výklad práva Společenství, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Použije se ustanovení čl. 13 části B úvodní vety a písm. a) šesté směrnice na činnosti (právnícké) osoby, která vykonává charakteristické a podstatné činnosti pojišťovacího makléře či pojišťovacího agenta, v jejichž rámci jedná jménem jiného pojišťovacího makléře či pojišťovacího agenta za účelem uzavření pojistných smluv?“

K předběžné otázce

14 Úvodem je třeba připomenout, že výrazy použité pro označení osvobození od daní uvedených v článku 13 šesté směrnice je třeba vykládat striktně vzhledem k tomu, že tato osvobození představují odchylky od obecné zásady, podle níž je DPH vybírána z každého poskytnutí služeb uskutečněného osobou povinnou k dani za protiplnění (rozsudky ze dne 20. listopadu 2003, Taksatorringen, C-8/01, Recueil, s. I-13711, bod 36; ze dne 3. března 2005, Arthur Andersen, C-472/03, Sb. rozh. s. I-1719, bod 24, a ze dne 21. června 2007, Ludwig, C-453/05, Sb. rozh. s. I-5083, bod 21).

15 Je rovněž ustálenou judikaturou, že uvedená osvobození od daní představují autonomní pojmy práva Společenství, jejichž účelem je odstranit rozdíly v používání režimu DPH mezi jednotlivými členskými státy a které musejí být zasazeny do obecného kontextu společného systému DPH (rozsudek ze dne 8. března 2001, Skandia, C-240/99, Recueil, s. I-1951, bod 23; výše uvedené rozsudky Arthur Andersen, bod 25, a Ludwig, bod 22).

16 Za účelem užitečné odpovědi na předběžnou otázku je třeba určit, zda i přes skutečnost, že žalobkyně v původním řízení má pouze nepřímý vztah s jednou ze smluvních stran pojistné smlouvy, na jejímž uzavření se podílí prostřednictvím jiné osoby povinné k dani, která má sama přímý vztah s touto smluvní stranou a se kterou je uvedená žalobkyně smluvně vázána, služby, které za tímto účelem poskytuje, nicméně spadají pod poskytování služeb souvisejících s pojišťovacími a zajišťovacími operacemi prováděnými pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty ve smyslu čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice.

17 Zprvu je třeba připomenout, že již bylo rozhodnuto o tom, že uznání postavení pojišťovacího makléře či pojišťovacího agenta závisí na obsahu dotčených činností (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Arthur Andersen, bod 32).

18 V tomto ohledu stačí konstatovat, že jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, povaha takových činností vykonávaných žalobkyní ve věci v předvodním řízení, jaké jsou popsány v bodě 9 tohoto rozsudku, je nepochybně charakteristická pro činnosti pojišťovacího makléře či pojišťovacího agenta.

19 Z druhé, pokud jde o vztah mezi pojišťovacím makléřem či pojišťovacím agentem a smluvními stranami pojistné smlouvy, na jejímž uzavření se podílel, je třeba konstatovat, že šestá směrnice ani směrnice Rady 77/92/EHS ze dne 13. prosince 1976 o opatřeních k usnadnění účinného výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb u činnosti pojišťovacích agentů a makléřů (ze skupiny 630 ISIC), a zejména o předchodných opatřeních ohledně těchto činností (Úř. věst. 1977, L 26, s. 14; Zvl. vyd. 06/01, s. 46) v tomto ohledu neuvádí žádnou skutečnost.

20 Soudní dvůr však v bodě 44 výše uvedeného rozsudku Taksatorringen, na který vnitrostátní soud odkazuje v předkládacím rozhodnutí, rozhodl, že výraz „související služby poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“, obsažený v čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice, se týká pouze plnění uskutečněných podnikateli v rámci jejich podnikatelské činnosti, kteří jsou souasně ve vztahu s pojistitelem i s pojištěným.

21 V tomto ohledu nizozemská vláda zdrazňuje, že žalobkyně v předvodním řízení nemá s pojistiteli žádný vztah a jedná na účet a jménem VDL, která je skutečným pojišťovacím makléřem a pojišťovacím agentem. Tato vláda z toho vyvozuje, že žalobkyně v předvodním řízení nemůže uplatňovat nárok na osvobození upravené v čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice, pokud jde o plnění, která poskytuje jako pojišťovací makléř a pojišťovací agent. To vyplývá konkrétně z bodu 44 výše uvedeného rozsudku Taksatorringen a z bodu 33 výše uvedeného rozsudku Arthur Andersen.

22 Tvzení nizozemské vlády týkající se vztahu, který musí mít delegovaný zástupce, jakož i pojišťovací makléř a pojišťovací agent se smluvními stranami pojistné smlouvy, však nelze přijmout.

23 Jednak totiž z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že třebaže žalobkyně v předvodním řízení není s pojistiteli, na jejichž účet jedná VDL, vázána formálně, má nicméně s tímto pojistiteli nepřímý vztah. Žalobkyně v předvodním řízení, která jedná jménem a na účet VDL, je tak prostřednictvím smlouvy, která ji zavazuje ve vztahu k VDL, která se sama účastní smluvního vztahu s pojistiteli, nepřímo vázána s tímto pojistiteli.

24 Přitom je třeba zdraznit, že Soudní dvůr v judikatuře, na níž nizozemská vláda zakládá svůj výklad, neuvedl povahu vztahu mezi pojišťovacím agentem či pojišťovacím makléřem a smluvními stranami pojistné smlouvy, a že tedy povahu tohoto vztahu neomezil na kterou specifickou formu.

25 Třebaže tak měl Soudní dvůr za to, že činnost osob povinných k dani dotčená ve věcech, ve kterých byly vydány výše uvedené rozsudky Taksatorringen a Arthur Andersen, svou povahou nespadá pod související služby poskytované pojišťovacími makléři či pojišťovacími agenty ve smyslu čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice, neprovedl analýzu vztahu mezi tímto osobami povinnými k dani a pojistiteli a pojištěnými (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Taksatorringen, body 44 až 46, a Arthur Andersen, bod 36).

26 V důsledku toho žalobkyni v předvodním řízení nelze upřít nárok na osvobození od daní upravené v čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice pouze z důvodu, že s pojistiteli, na jejichž účet jedná s pojištníky jako delegovaný zástupce VDL nepřímě, nemá přímý vztah.

27 Kromě toho znění čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice v zásadě nevylučuje, aby seinnost pojišťovacího makléře a pojišťovacího agenta skládala z různých odlišných služeb, které mohou spadat jako takové pod pojem „služby související [s pojišťovacími a zajišťovacími operacemi] poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“ [viz v tomto smyslu, pokud jde o čl. 13 část B písm. d) odst. 3 šesté směrnice, rozsudek ze dne 5. června 1997, SDC, C-2/95, Recueil, s. I-3017, bod 64; pokud jde o čl. 13 část B písm. d) odst. 6 této směrnice, rozsudek ze dne 4. května 2006, Abbey National, C-169/04, Sb. rozh. s. I-4027, bod 67, a pokud jde o čl. 13 část B písm. d) odst. 1 téže směrnice, výše uvedený rozsudek Ludwig, bod 34].

28 Za těchto podmínek ze zásady daňové neutrality vyplývá, že subjekty musí mít možnost zvolit způsob organizace, který jim z čistě hospodářského hlediska nejlépe vyhovuje, aniž by podstupovaly riziko vyloučení svých plnění z osvobození od daně podle čl. 13 části B písm. a) šesté směrnice [viz v tomto smyslu, pokud jde o čl. 13 část B písm. d) odst. 6 šesté směrnice, výše uvedený rozsudek Abbey National, bod 68, a pokud jde o čl. 13 část B písm. d) odst. 1 téže směrnice, výše uvedený rozsudek Ludwig, bod 35].

29 S ohledem na předcházející úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 13 část B písm. a) šesté směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že okolnost, že pojišťovací makléř či pojišťovací agent nemá se smluvními stranami pojistné nebo zajišťovací smlouvy, na jejímž uzavření se podílí, přímý vztah, ale má s nimi pouze nepřímý vztah prostřednictvím jiné osoby povinné k dani, která má sama přímý vztah s jednou z těchto smluvních stran a se kterou je tento pojišťovací makléř či tento pojišťovací agent vázán smluvně, nebrání tomu, aby plnění poskytnuté tímto pojišťovacím makléřem či pojišťovacím agentem bylo na základě uvedeného ustanovení osvobozeno od DPH.

K nákladům řízení

30 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky povodního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 13 část B písm. a) šesté směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daní z přidané hodnoty: jednotný základ daně musí být vykládán v tom smyslu, že okolnost, že pojišťovací makléř či pojišťovací agent nemá se smluvními stranami pojistné nebo zajišťovací smlouvy, na jejímž uzavření se podílí, přímý vztah, ale má s nimi pouze nepřímý vztah prostřednictvím jiné osoby povinné k dani, která má sama přímý vztah s jednou z těchto smluvních stran a se kterou je tento pojišťovací makléř či tento pojišťovací agent vázán smluvně, nebrání tomu, aby plnění poskytnuté tímto pojišťovacím makléřem či pojišťovacím agentem bylo na základě uvedeného ustanovení osvobozeno od daně z přidané hodnoty.

Podpisy.

* Jednací jazyk: nizozemština.